

יד לוי אשכול – מערך שיעור

בין עבר הווה ועתיד – השפעת בית אבא על עיצוב חזון העתיד של לוי אשכול

מבוסס על הספר "על פרשת דרכים" בעריכת שביט בן-אריה

קהל היעד: תלמידי כיתות ה'ו'

משך הפעילות: 45 דקות

מטרות:

לימוד על ערכים וחשיבות הבית בעיצוב האישיות ודרך ההתנהגות.
היכרות עם דמותו ומקורות ההשראה של לוי אשכול.
הצצה לחיי התלמידים ועולמם הערכי.

עזרים:

דף הגדרות למורה
דף עבודה לילדים

שקף 1
פתיח – שקף נבנה

מהלך הפעילות:

1. הצגת הנושא:

הבית בו אנו גדלים ומתבגרים אינו רק קן גידול פיזי אלא גם המקום ממנו אנחנו שואבים את הבסיס לעולם הערכים שלנו, את הביטחון העצמי ואפילו את הזרעים לחלומות שלנו, מיהו ומה נעשה לכשנתבגר. האם זה נכון גם לגבי מנהיגים? נלמד על השפעת הבית, המשפחה והחברים על לוי אשכול, ראש הממשלה השלישי של מדינת ישראל.

שקף 2
מה זה בית – שקף נבנה עם מונחי מפתח

2. דיון בכיתה:

שיחה פתוחה בכיתה – מה תפקיד בית ההורים בעיצוב החיים שלנו? מה אנחנו לומדים בבית שאנחנו מיישמים בחיי היום-יום, בבית הספר, עם החברים?

שקף 3
תפקיד בית ההורים – שקף נבנה עם מונחי מפתח

מומלץ לכוון את התלמידים באמצעות סיפור מחיי המורה – כיצד ערך או מסורת משפחתית משפיעה על המורה גם היום, כאדם בוגר (לדוגמא: אצלנו בבית היה ערך ברור, כבוד למבוגרים. היינו חייבים לבקר את סבא וסבתא בכל שבוע, ביום קבוע. ביום הזה גם נהנינו מהפינוקים שסבא וסבתא הרעיפו עלינו אבל גם ישבנו לדבר איתם, לספר להם ובעיקר לשמוע את הסיפורים שלהם. אסור היה לנו להיכנס לדבריהם וגם אם לפעמים התווכחנו או אפילו התחפפנו להורים, היה ברור שאסור לנו להיכנס לדברי הסבים, שצריך להתנהג בנימוס ולהקפיד במיוחד. היום, כאדם בוגר אני ממשיכה לפעול לפי אותם ערכים – תמיד אנהג בנימוס כלפי אנשים מבוגרים, גם אם לפעמים אני ממהרת, או עסוקה, אם אדם מבוגר פונה אלי, אקשיב לדבריו מבלי להראות שעמום או חוסר סבלנות. וגם אני מקפידה על מפגש שבועי קבוע של הילדים שלי עם ההורים שלי. דרך השיחות של הילדים עם ההורים שלי אני מגלה סיפורי ילדות של הורי שמעולם לא שמעתי, ולפעמים אפילו דברים שהילדים שואלים ומספרים לסבא וסבתא ולא מספרים לי).

שקף 4

מה אנחנו מיישמים – שקף נבנה

ערכים שאפשר להציף בשיחה ולשאול את הילדים כיצד הם באים לידי ביטוי בבית והאם הם משתקפים גם בהתנהגות שלהם מחוץ לבית: סובלנות, אמירת אמת, עזרה לזולת, הגנה על חלשים, צניעות, שוויון, שמירה על הטבע ועוד.

רשמו את הערכים שהילדים מציפים על הלוח וסמנו – האם יש ערכים שנשארים בבית ביחסים בתוך המשפחה ואילו ערכים הילדים לוקחים איתם בהתנהלות היום-יומית שלהם.

שקף 5

ערכים נוספים?

3. דיון בכיתה:

שיחה עם הילדים – נקרא עם הילדים את הציטוט של לוי אשכול:

"בית-אבא – היה לי אוניברסיטה חשובה. ואני נוהג להזכיר את בית-אבא. אין כמעט דבר, להוציא, אולי ראשות-ממשלה, שאינו קשור בבית-אבא שלי, ואל תבקשו ממני לפרט ולהסביר".

שקף 6

טקסט

נשוחח עם הילדים על המושג "בית אבא", נפרק את המשפט ונשאל לדעתם, למה מתכוון אשכול באמירה "בית אבא היה לי אוניברסיטה חשובה" – מה אנחנו לומדים בבית מעבר לערכים עליהם דיברנו קודם לכן?

למה מתכוון אשכול באמירה כי כל דבר שעשה קשור בבית אבא, פרט לראשות הממשלה?

האם הערכים והמנהגים שאנחנו לומדים בבית מספיקים או שישנם ערכים וכלים נוספים אותם אנחנו לומדים מחוץ לבית?

ערכו עם הילדים רשימת ערכים נוספת, ערכים אותם אנחנו לומדים מחברים ובבית הספר ורשמו אותה על הלוח לצד הרשימה הראשונה.

ערכים שאפשר להציף בשיחה: עבודה בקבוצה, הקשבה, עזרה לחלש, סולידריות חברתית, אחריות אישית וקבוצתית וכדומה.

4. עבודה בקבוצות:

שקף 7

מילות השיר + סרטון שיר רלוונטי

הילדים יחולקו לקבוצות, כל קבוצה תקרא את השיר אנשי העליה השניה מאת נתן אלתרמן (בנספח) הילדים ימלאו את הטבלה המצורפת לשיר, מהם הקשיים בהם נתקלו החלוצים בני העליה השניה.

5. דיון בכיתה:

קראו ביחד עם התלמידים את הציטוטים של לוי אשכול:

"פעם התפרסם משהו בעיתון, המדובר היה ברגע חולשה שלי כשנתפסתי לזיכרונות וסיפרתי על הימים הראשונים בטרם עליתי לארץ ובטרם "נולדה" העלייה לארץ. עלייה באותם הימים, הייתה בבחינת לידה מחדש, כאשר אדם שרף את הגשרים, שרף כל מה שמאחריו וגמר אומר: כאן מתחילים החיים מחדש"

"פחדתי לקבל על עצמי עול של משפחה, אולי כתבתי פעם או פעמיים [...] כאשר באתי הנה פחדתי לכתוב להם. את האמת בדיוק כפי שחיים פה לא רציתי לכתוב להם ואם לא לכתוב את האמת

פחדתי שמא הם ירצו לבוא, כי הייתה להם מחשבה כזו. ואם יבואו – יוציאו אותי מן המסלול שלי ואלך איתם [...] פחדתי פחד מוות שהם עלולים להוציא אותי מתוך עולמי, כך אני הייתי ערום כמו נץ, לפי הפתגם הרוסי (פתגם רוסי שמשמעותו: משוחרר מכל מחויבות). פחדתי שזה יהיה, זה יפריע לי, כן... שזה יפריע לי. אני אצטרך להפסיק לאיזה זמן. יפריע לי ללכת בדרכי..."

המורה תספר לכיתה על בני העליה השניה, צעירים שעזבו את הבתים והמשפחות, פעמים רבות למרות התנגדות המשפחות ועלו לארץ. עם העליה הם ניתקו כמעט לחלוטין את הקשרים עם המשפחות שנתרו בחו"ל.

שאלו את התלמידים – מדוע הרגישו הצעירים האלה צורך לנתק את הקשר עם המשפחות? מדוע הזיכרונות היו, כפי שהגדיר אשכול "רגע של חולשה"? מה הפחיד אותם?

שקף 7

מנגנים את הסרטון

5. סיכום:

נסכם את מה שלמדנו: הבית בו אנחנו גדלים מצייד אותנו בערכים שמנחים אותנו, איך להתנהג ואיך לחשוב. הערכים האלה עומדים בבסיס הדרך בה אנחנו פועלים. הבית חשוב לנו מאד, ולכן, כאשר אנחנו נתקלים בקשיים אנחנו מזכרים במה שלמדנו בבית, במה שלמדנו מחברים ובבית הספר ומשתמשים בכך כדי להתמודד עם אתגרים וקשיים.

נספח הגדרות:

"בית אבא" – בית הגידול התרבותי, המקום בו קולט הילד בחושיו את הערכים והמנהגים הראשוניים ואת המסורת המשפחתית.

מסורת – מערכת של תרבות – מנהגים, טקסים, דעות ואמונות, ערכים וכללי התנהגות – הנמסרת מדור לדור בקבוצה או בחברה מסוימת.

ערכים - אמות מידה אידיאליות המבוססים על השקפות עולם ביחס לשאלות של צדק, מוסר, אמת, אסתטיקה וסוגיות נוספות. הערכים קובעים מה נכון וראוי בחברה מסוימת. ערך הוא עיקרון כללי שקובע מה טוב ומה רע, מה מותר ומה אסור.

מתוך אתר משרד החינוך: "רבים מגדירים את הערכים כמניעי התנהגות. לפי עמדה זו, ניתן להגדיר כערכים יצירתיות, סקרנות, אומץ לב, יושר, טוב לב, התמדה, הגינות, צניעות והכרת תודה. ערכים עם אופי יותר חברתי יהיו משפחה, שייכות לחברה, ויתור, סבלנות, כבוד למדינה, לעבודה, לדמוקרטיה, לחוקים, כיבוד הזולת, האחר והשונה, שוויון, שמירה על הטבע, נימוס ואדיבות. מאחר שבכל אדם מתקיימים כל הערכים, החשיבות של חינוך לערכים היא בשינוי דפוסי דירוג ובחירת הערכים בקרב הילדים".